

SLOVSTVO.

HRVAŠKO IN SRBSKO SLOVSTVO.

(Spisal dr. Fr. L.)

»**Mrtvi kapitali.**« Pripoviest. Napisao Josip Kozarac. U Zagrebu. Knjižara Dioničke tiskare. 1890. 8°. Str. 142. Cena 50 kr. — Ni napačna povest, dejal sem, odloživši knjigo iz rok. Kajpada ni v njej nič posebnega, nenavadnega in novega, a vendar se človek zanima za usodo teh tako različnih značajev. In prav različne značaje je združil pisatelj v svoji povesti. V Matkovičevi družini sta si mož in žena jako nepodobna, in tudi otroci so se obrnili na različne strani. Najbolj nas zanimata obe hčerki: Anka in Nela. Anka je blaga, mirna, pa krepka deklica, pravi otrok tihe prirode; Nela je pa živahna, ničemerna, vedno hrepeneča po zabavah. Brez posebnih težav dobi Anka moža po svojem srcu, vrlega Lešića, umnega gospodarja, a Nela, kateri se je poprej vse klanjalo in laskalo, dobi sicer poštenega uradnika za moža, a ta je imel zaradi žene bridke ure in pa dolgove. Jednaka sta bila tudi dva Matkovičeva sinova različna: Lujo je bil lahkomisljen, slabo se učil in mnogo denarja zapravil, Vinko se je pa navduševal za kulturno-tehnična dela, kakor njegov svak Lešić, ter v tej stroki dobro napredoval. — S tem osebjem nam razkriva pisatelj, kje so »mrtvi kapitali«, t. j. neporabljeni zakladi narodnega bogastva in narodove sreče: te zaklade, katere zakriva priroda, treba je s pridnostjo, umnostjo in uporabljivanjem novejših iznajdeb pridobivati. Pisatelj biča razvade mestnega življenja in slika vabljivo življenje in delovanje na deželi. — Dasi je tu pa tam kaj manj umestnih stvari, neresničnih trditev in tudi predolgih opisov, vendar je v obče smer povesti dobra, duh še dovolj krepak, podlaga krščanska in narodna. Da bi le nazori o svetu, življenju in o veri bili še bolj zreli in jasni! Veseli pa nas, da kaže tu gosp. Kozarac vzvišene ideje o namenu poezije.

»**Život svetog Alojzija Gonzage**« uzora i zaštitnika kršćanske mladeži. Talijanski napisao V. Cepari, Isusovac. Za proslavo tristo-godišnjice blažene smrti Alojzijeve preveo i popunio dr. Josip Lang, duhovnik milosrdnica. Odobrila duhovna oblast u Zagrebu. U Zagrebu. 1891. Tisak i naklada Scholza i Kralja (A. Scholz). 12°. Str. XVI + 416. Cena broširani knjigi 15 kr., trdno vezani v platno 25 kr. — Ako dodam temu, kar sem izpisal iz naslova, da ima knjiga 7 slik in na koncu dve uglasbeni pesmi o sv. Alojziju, moram reći, da je cena tej knjigi res »nezaslišana«. Ta se je pa mogla določiti tako nízko zato, ker je neki »plemeniti muž svojim obilatim darom pritekao u pomoć«,

da bi se mogla ta knjiga podati po neznatni ceni. Ne vem, kaj bi rekel v hvalo knjige: ali, da je podala najboljši Alojzijeve življenjepisa, ali da je prevod lep, gladek in umeven, ali da je oblika lepa in ukusna. Vse to se druži, zato moremo imenovati to knjigo res krasen dar, ki sta ga poklonila prelagatelj in neznani dobrotnik hrvaškemu narodu. Dasi naznanjamo knjigo še le po prazniku sv. Alojzija, vendar jo tudi sedaj Slovencem najtopleje priporočamo: naj ne zamudé prilike, da si naročijo lahko umevno in ceno hrvaško knjigo. Dobiva se pri založniku v Zagrebu (Margaretska ulica 6.) in sicer je najboljše naročiti več izvodov skupaj. Omenjam le, da stanejo enake knjige v nemškem jeziku, katere pri nas tako radi kupujejo, vsaj petkrat toliko.

»**Borba za život.**« Nekoliko lepih lističa iz »Gorskog Vijenca« P. P. Njegoša od Petra Despotovića. Pančevo. Naklada braće Jovanovića. 1891. 12°. Str. 83. Cena 40 kr. (V cirilici). — Teško je prav označiti namen te knjižice. A mislim, da nismo slabo zadeli, ako pravimo, da ima spis namen, ne samo nekaj lepih lističev iz »Gorskega Vijenca« podati, ampak tudi pokazati, kako izraža ta pesniški proizvod Darwinovo načelo: Borba za život — življenje. Zaradi tega pač govori naš pisatelj v začetku o Darwinu in njegovih imenitnih naukah; zato pravi, da so vsi veliki geniji slutili in deloma učili isti nauk, kot Darwin (n. pr. Göthe); zato razkazuje, kako opeva P. P. Njeguš ta boj narodov za svoj obstanek. Petar Petrović-Njeguš, ki je bolj znan z imenom vladike Rada, dal je l. 1847. na Dunaju tiskati znameniti spev: »Gorski Vijenac«, ki je »kamen dragi« v književnosti srbski. Pisatelj naš ne razkazuje tega umotvora čisto objektivno, ampak po svojih modroslovnih nazorih, in zato se nam zdi, da je tu pa tam marsikaj po svoje zasukal. Kakor se to delo ne odlikuje po posebno novih mislih, tako tudi ne moremo odobravati namena: razkazovanje Darwinove podmene na takem vzgledu. Ali bi se ne bil pesnik sam takemu početju upiral? V obče sodimo, da hodi srbsko modroslovje po čudni in nevarni poti. Vsaj ta knjižica priča, da je pisatelju v modroslovju marsikaj nejasno. Te hibe ne more poravnati dovolj lep jezik in navdušena beseda. — Ako bi nam kak prijatelj našega lista opisal znanstveno in verstveno stanje pri Srbih, bili bi mu jako hvaležni.

ČEŠKO SLOVSTVO.

»**Ottův Slovník Naučný**«, ki izhaja v Pragi v bukvarni J. Otta, namerava biti češkemu narodu popolna enciklopedija politične